

19. VI 29 beobachtete ich, dass mehrere Nebelkrähen hin und wieder die Inseln der Teiche natürlich in Plünderungszwecken besuchten.

Naarasmetsä koiraan puvussa (*Tetrao u. urogallus* *L. ♀ sterilis*).

K. E. KIVIRIKKO.

Marraskuun alussa v. 1929 sain parilta Suomalaisen Normaali-lyseon oppilaalta kuulla että eräässä lintujen tukkukaupassa Helsingin Kasarminkadulla oli tavallista pienempi urosmetsä, joka oli herättänyt tuhansia kanalintuja nähneen kauppiaankin huomiota. Nytkin, marraskuun 11 p:nä oli hänelle Mikkelistä saapunut useita satoja metsöjä kumpaakin sukupuolta sekä teerejä, pyitä ja metsäkanoja.

Kyseessäoleva pieni koirasmetsä oli siis kotoisin Mikkelistä päin. Se painoi ainoastaan 1.8 kg, isompina ollessa 3.8—5 kg painoisia. Naarasmetsät painoivat jotenkin saman verran kuin tuo outo yksilö, suurimmat kuitenkin 2—2.5 kg. Ostin linnun kokoelmiani varten, toivoen samalla pääseväni perille sen oikeasta sukupuolesta, koska jo alusta perin epäilin sitä koppeloksi, joka yli-ikäisenä ja ehkä sukurauhasten surkastuessa oli muuttunut ulkoasultaan uroon näköiseksi. Ovathan siitoskyvyttömiksi käyneet naaraat, jotka enemmän tai vähemmän muistuttavat koirasta, jotenkin yleisiä. Mutta näin pitkälle, melkein pä pilkulleen koiraan näköiseksi muuttunutta naarasmetsä ei liene useasti tavattu, meillä tuskin milloinkaan.

Linnun pää ja kaulanhyöhenet ovat tuhkan siniharmaat, hienoin, mustin taiteviivoin kirjavoidut. Otsa on tummempi ja melkein yksivärinen, posket mustat ja valkeapilkkuiset, ja lukuisissa hyöhenissä on lisäksi kapeita, valkeita ruotoviivoja. Pidenneistä kurkkuhyöhenistä toiset ovat melkein yksivärisiä, kiiltävän mustia, toiset enemmän tai vähemmän valkean sekaisia. Selkä n. 4 cm leveydeltä, hartiat, siipien peitinhyöhenet ja kyynärsulkien ulkohöydyt ovat ruskeat, hienosti mustien, aaltoilevien viivojen kirjavoidut. Eräissä hartiahyöhenissä, noin 8—9:ssä kummallakin puolella, on taaksepäin enenevässä määrässä valkoista, joten selkäpuolelta katsoen muodostuu

kaksi vinoa täpläriiviä. Käsikulat ovat tummanruskeat, mutta 5—6 ensimmäisen sulan ulkohöydyt sekä kyynärsulkien kärjet ovat vaaleat, hienosti ruskean ja harmaan kirjavat. Koko muu selkäpuoli, yläperä ja pyrstön yläpeitinhöyhenet ovat saman väriset kuin kaula. Pisimpien peitinhöyhenten valkeat kärjet muodostavat mustia pyrstösulkia vastaan kauas näkyviä, puolikuun muotoisia, n. 5 mm levyisiä täpliä. Pyrstösulat melkein yksivärisen mustia, ainoastaan tyvipuolessa ja parissa keskisulassa on erittäin hienoa kirjailua ja joka sulassa kapea, valkea päätereuna. Rinta on kauniin sinivihreä ja metallinhohtoinen, useissa höyhenissä on kuitenkin punaruskeata kirjailua, joskin tuo kirjailu peittyy kokonaan toisten sinivihreitten reunojen alle. Mustansekaisissa vatsahöyhenissä on niin leveät, valkeat reunat, että koko alapuoli näyttää valkealta. Lähempänä sinivihreän rajaa on puku vielä jotenkin mustankirjava, mutta taempana voittaa valkea melkein kokonaan. Alaperäkin on melkein valkea ja pyrstön alapeitinhöyhenissä on 20—25 mm leveät, valkeat kärkitäplät. Kupeet, etenkin siipien päälle kaartuvat höyhenet ovat saman väriset kuin kaula ja takaselkä, ehkä hieman ruskeammat. Nilkat ovat edestä melkein valkeat, takaa harmaat, varpaitten sarveiskilvet ruskean harmaat, kynnet melkein mustat. Nokka saman värinen kuin koppelon, tummaselkäinen, muuten vaaleampi. Punainen helttiä kaartuu silmien yläpuolella kuin uroolla. Siipi on 300 mm pitkä, pyrstö 195, nilkka 52 ja nokka sierainten etureunasta kärkeen 21 mm. Vastaavat mitat koppelolla 295—319, 190—205 ja nilkka 51—54 mm, uroolla 380—408, 320—360, 70—76 ja nokka 34—37 mm. J. A. Palménin mukaan („Finlands fåglar“) pienenee metson koko pohjoiseen päin. Etelä-Suomessa on koppelon paino 1.7—2.5 kg, Keski-Suomessa 1.3—1.9 kg. Uros painaa Etelä-Suomessa 5.1—6.3, Keski-Suomessa 4—4.7 ja Lapissa 3.5—3.9 kg. Kyseessä oleva lintu on siis jotenkin normaalikokoisen koppelon painoinen.

Ulkoisia naaraslinnun tuntomerkkejä ovat valkeat pilkkurivit siivillä, muutamat ruskeankirjavat höyhenet rinnassa, yksi ruskea, mustakärkinen höyhen valkealla vatsapuolella, valkean pilkun puuttuminen siiven taiteessa ja koko.

Avatessani linnun vatsaontelon, havaitsin sen ammunasta veerentyneen kokonaan, joten sisälmykset olivat yhtenä ainoana, hyytynyttä verta muistuttavana massana. Perinpohjainen huhtelukaan ei voinut selvittää linnun sukupuolta. Sukurauhasista ei ollut minkäänlaista jälkeä löydettävissä, joten sukupuolen määrittäminen täytyy

jääda yksinomaan ulkoisten tunnusmerkkien varaan. Jos lintu olisi koiras, olisi sukurauhaset, vaikkapa kuinkakin pieninä, pitänyt löytyä oikealta paikalta. Munasarja sitävastoin voi kadota jäljettömiin. Näinollen voidaan melkein varmuudella päättää tuota pientä metsoa naaraslinnuksi, jolta sukurauhanen syystä tai toisesta on surkastunut. Ja tästä on ollut seurauksena sen muuttuminen ulkoisesti melkein koiraksen näköiseksi.

Zusammenfassung. Der Verf. beschreibt ein steriles Auerhuhn *Tetrao u. urogallus* L ♀ (vgl. Hierzu das Titelbild), dessen Kleid dem eines Männchens fast vollkommen ähnelt, das aber der Grösse nach einem normalen Weibchen gleichkommt. Folgende Merkmale beweisen ferner, das der Vogel, dessen Genitalien leider nicht untersucht werden konnten, ein weibliches Stück ist: Einige Skapularen, je 8—9 an jeder Seite, weisen weisse Flecke auf, die von oben gesehen zwei schiefgestellte Fleckenreihen bilden; einige Brustfedern haben eine rostrote Zeichnung, obgleich diese Zeichnung unter den blaugrünen Spitzen der aufliegenden Federn verhehlt ist; die weisse Unterseite hat eine braune Feder mit schwarzer Spitze; am Flügelbug ist kein weisser Fleck vorhanden.

Zugvogelbeobachtungen 1928 in Nordfinnland.

Von E. MERIKALLIO.

(Ergänzung zum Artikel in O.F. 1929 N:o 3. S. 82—87).

Die gemachten Beobachtungen stammen aus Nordfinnland (Regierungsbezirk Oulu) und machen das 20. Jahresresultat (1928) der vom Verf. gesammelten Beobachtungen aus. Die nach den wissenschaftlichen Namen gegebenen Daten bezeichnen die Mittel des vorigen Jahres (1927), die folgenden bedeuten Tag und Monat (z.B. 18.3 = 18. März). Die Namen, die oben an jeder Seite vorkommen, sind Orts- und Personennamen (Berichterstatter). Abkürzungen: m (z.B. *Columba livia domestica* . m. 31.III) bedeutet „das erste Ei“; t.p. = baut Nest; s = Balz; l = Abzug; n = gesehen; pv = in Scharen.